

та навичок і звичок правомірної поведінки молоді [5, с. 31]. Не вирішеність проблеми правового виховання може привести до руйнування нашої держави, бо держава не може існувати без права якого не дотримують та не знають. Свідома особа повинна знати свої права та обов'язки, бо це те що формує її як правильного громадянина своєї держави.

Література

1. Зайчук О. В. Теорія держави і права. Академічний курс / О. В. Зайчук, Н. М. Оніщенко. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 688 с.
2. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмельюк, А. В. Семенова; за ред. З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підруч. / О. Ф. Скакун. – К.: Алерта, 2016. – 528 с.
4. Про національну програму правової освіти населення: Указ Президента України від 18.10.2001 № 992/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/992/2001>
5. Правове виховання в сучасній Україні: монографія / А. П. Гетьман, Л. М. Герасіна, О. Г. Данильян та ін.; за ред. В. Я. Тація, А. П. Гетьмана, О. Г. Данильяна. – Х.: Право, 2010 – 368 с.

УДК 340.1:355.1:304(043)

Піскун І.І., к.ю.н., доцент,
Національний університет оборони
України імені Івана Черняхівського, м. Київ

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАХИСТУ ПРАВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ОСОБЛИВОГО ПЕРІОДУ

Відповідно до діючого законодавства на Збройні Сили України покладено виконання найважливішої функції держави – захист суверенітету і територіальної цілісності України. Згідно ст. 17 Конституції України держава забезпечує соціальний захист громадян України, які перебувають на службі у Збройних Силах України та в інших військових формуваннях, а також членів їхніх сімей. Низкою нормативно-правових актів визначено права і свободи військовослужбовців в умовах особливого періоду. Дані питання мають велику соціальну значимість, у зв'язку з чим, з метою підвищення рівня прав і свобод, їх гарантій та захищеності військовослужбовців, законодавчими та нормотворчими державними органами проводиться постійний аналіз нормативно-правових актів та до них вносяться відповідні зміни. Однак повільність зазначеного процесу зумовлює соціальну напруженість серед особового складу Збройних Сил

України, що не може не відбитися на якості виконання службових обов'язків.

Згідно зі ст. 8 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (далі – Закон) час проходження військовослужбовцями військової служби в особливий період, що оголошується відповідно до Закону України «Про оборону України», зараховується до їх вислуги років, стажу роботи, стажу роботи за спеціальністю, а також до стажу державної служби на пільгових умовах у порядку, який визначається Кабінетом Міністрів України (ч. 1 статті), військовослужбовці, які були призвані на військову службу під час мобілізації, на особливий період, мають переважне право на укладення контракту на проходження військової служби після завершення особливого періоду (ч. 6 статті). Частина 17, 18 ст. 10-1 Закону визначають, що в особливий період з моменту оголошення мобілізації до часу введення воєнного стану або до моменту прийняття рішення про демобілізацію військовослужбовцям надаються відпустки, передбачені частинами 1, 6 та 12 цієї статті [1].

За вищезазначеним законодавством військовослужбовцям від початку і до закінчення особливого періоду, а резервістам та військовозобов'язаним – з моменту призову під час мобілізації і до закінчення особливого періоду штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами і організаціями усіх форм власності, у тому числі банками, та фізичними особами, а також проценти за користування кредитом не нараховуються (ч. 15 ст. 14 Закону) [1]. За працівниками, призваними на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, на строк до закінчення особливого періоду або до дня фактичної демобілізації, зберігаються місце роботи, посада і компенсується із бюджету середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, в яких вони працювали на час призову, незалежно від підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій із бюджету в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України [2].

Також за працівниками, які були призвані під час мобілізації, на особливий період та які підлягають звільненню з військової служби у зв'язку з оголошенням демобілізації, але продовжують військову службу у зв'язку з прийняттям на військову службу за контрактом, але не більше ніж на строк укладеного контракту, зберігаються місце роботи, посада і компенсується із бюджету середній заробіток на підприємстві, в установі, організації, в яких вони працювали на час призову, незалежно від підпорядкування та форми власності. Виплата таких компенсацій із бюджету в межах середнього заробітку проводиться за рахунок коштів Державного бюджету України в порядку, визначеному Кабінетом

Міністрів України [2].

Зазначені гарантії, визначені у частинах 3 та 4 ст. 119 Кодексу законів про працю України, зберігаються за працівниками, які під час проходження військової служби отримали поранення (інші ушкодження здоров'я) та перебувають на лікуванні у медичних закладах, а також потрапили у полон або визнані безвісно відсутніми, на строк до дня, наступного за днем їх взяття на військовий облік у районних (міських) військових комісаріатах після їх звільнення з військової служби у разі закінчення ними лікування в медичних закладах незалежно від строку лікування, повернення з полону, появи їх після визнання безвісно відсутніми або до дня оголошення судом їх померлими [2].

За громадянами України, які призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, на строк до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію, не припиняється державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб підприємців. У разі не провадження ними підприємницької діяльності у період проведення мобілізації нарахування податків і зборів таким фізичним особам-підприємцям не здійснюється [3]. Постановою Кабінету Міністрів України від 28 травня 2008 р. № 499 затверджено Порядок та умови призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб [4]. Однак, при практичній реалізації зазначених прав, військовослужбовці зустрічають суттєві проблеми, пов'язані з бюрократизмом державного апарату та не бажанням з боку юридичних осіб всіх форм власності забезпечувати законні права військовослужбовців, пов'язані з виконанням останніми обов'язків військової служби в особливий період.

Так, по дійсний час, значна кількість військовослужбовців має суттєві проблеми з реалізацією своїх прав щодо, так званих, «кредитних канікул». Банківські установи дуже повільно визнають такі права військовослужбовців, вимагаючи перелік різних документів та підтвердження статусу військовослужбовця майже щомісячно.

Цю позицію зайняли також підприємства, установи та організації, з яких було призвано працівників під час часткової мобілізації, особливо приватного сектору. Виплата середньої заробітної плати в більшості випадках керівниками та фінансовими органами блокується, які посилаються на відсутність щомісячних даних про статус працівника, неможливість видачі готівки на руки родичам військовослужбовця без нотаріально засвідченої довіреності тощо. Також, зазначені посадові особи, не відстежуючи зміни в чинному законодавстві, після відсутності працівника протягом року після призову на військову службу під час мобілізації, піднімають питання про припинення нарахування та виплати

середньої заробітної плати та звільнення працівника, що з боку військовослужбовця вимагає додаткових зусиль для захисту своїх прав.

Значну складність представляє процес отримання військово-службовцями одноразової грошової допомоги у разі поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності. Згідно чинних нормативно-правових актів, військовослужбовець має право на оформлення та подання документів на виплату зазначеної допомоги до військової частини – під час проходження військової служби, до обласного військового комісаріату – після звільнення, однак медико-соціальну експертну комісію військовослужбовець повинен проходити за місцем реєстрації, що найчастіше територіально не збігається з місцем проходження військової служби. При умові використання військовослужбовцем належних йому відпусток та продовження після лікування службових обов'язків в зоні проведення АТО, його можливість реалізувати своє право значно звужується.

Зазначені, не виключні, випадки недосконалості чинного законодавства та усвідомлене порушення соціальних прав військово-службовців з боку підприємств, організацій та установ, ускладнюють реалізацію прав військовослужбовців в особливий період, вимагають від останніх додаткових зусиль при захисті своїх прав та піднімають питання щодо приведення нормативно-правових актів до рівня безумовного їх виконання та умов сьогодення, а саме: забезпечення більш жорсткого державного примусу до підприємств, установ та організацій всіх форм власності щодо забезпечення прав військовослужбовців; спрощення порядку реалізації прав і свобод військовослужбовців в особливий період; підвищення ролі юридичних служб Збройних Сил України та рівня правового забезпечення військових частин (з'єднань).

Література

1. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20.12.1991 № 2011-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2011-12> (дата звернення 18.04.17).

2. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/322-08> (дата звернення 18.04.17).

3. Про військовий обов'язок і військову службу: Закон України від 25.03.1992 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (дата звернення 18.04.17).

4. Про затвердження Порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), поранення (контузії, травми або каліцтва) чи інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних і резервістів, призваних на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори, та інвалідності звільнених з військової служби (зборів) осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.05.2008 № 499 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2232-12> (дата звернення 18.04.17).